

ЗМІСТ

Передмова	4
Розділ 1. Проблема педагогічного діагностування в процесі підготовки майбутніх учителів	8
1.1. Педагогічна діагностика як засіб підвищення якості підготовки майбутніх учителів у вищому навчальному закладі	8
1.2. Практичне використання педагогічної діагностики на заняттях з педагогічних дисциплін у вищій педагогічній школі	16
Розділ 2. Використання діагностувальних завдань як засіб підвищення успішності навчання майбутніх учителів технологічної освіти	69
2.1. Діагностувальні завдання для студентів при вивченні навчальної дисципліни «Дизайн одягу»	69
2.2. Корекційні завдання для студентів з використанням методів арт-терапії	116
Розділ 3. Застосування мультимедіа у педагогічній діагностиці сучасної вищої школи	122
3.1. Використання мультимедійних технологій у процесі підготовки майбутніх учителів технологічної освіти	122
3.2. Тестовий контроль як засіб вивчення рівня успішності професійно-предметної підготовки майбутніх учителів	131
3.3. Використання у педагогічному діагностичні методик «Портфоліо» і веб-квест	172
3.4. Моделювання педагогічних ситуацій як метод педагогічного діагностування якості підготовки майбутніх учителів до професійно-педагогічної діяльності	178
Післямова	197
Список використаних джерел	199
Додаток	203

ПЕРЕДМОВА

Педагогічна діагностика як система методів і засобів створює основу для виявлення труднощів у роботі, дозволяє визначити сильні чи слабкі сторони педагогічної діяльності, накреслити оптимальні шляхи подальшого підвищення якості освіти майбутніх учителів. В ситуації постійної соціально-економічних змін, суспільних і культурних трансформацій національні системи освіти всіх країн світу перманентно схильні до кризових явищ. Недолік фінансових коштів, високоякісних викладачів, підручників, навчальних посібників. Теперішній стан у світі різко відрізняється від того, що в минулому вважалося звичайним. Сьогоднішня світова криза освіти може обернутися серйозними наслідками. Національні та світові системи освіти перед початком XXI століття переживають глибоку кризу, якій в той чи іншій мірі підпадають всі країни світу. Це явище має наступні оцінки та характеристики:

— існує розрив між кількістю людей, які бажають отримати якісну освіту і тих, хто має можливість отримати її. Цей розрив у різних країнах різний, але є скрізь, так як існуючі школи і університети не можуть задовольнити все зростаючу потребу в якійсній освіті;

— професійна освіта в усьому світі не встигає, в змістовному плані, слідувати за технологіями, що швидко змінюються, тобто системи освіти консервативні.

— відбувається неухильне зростання й оновлення інформації про оточуючий світ, прискорення її обігу за рахунок поширення комп'ютерних технологій. Натомість за чинних традицій відтворення цієї інформації у змісті професійної освіти, зростає її відставання від сучасного рівня науково обґрунтованого знання;

— все сучасне виробництво, його технології зорієнтовані переважно на продуктивну, творчу діяльність працівника, його високу і різноманітну компетентність у сфері здійснюваної діяльності. Проте сучасні технології навчання у виші не ураховують і не окреслюють перспектив індивідуального розвитку кожного студента як майбутнього фахівця. Професійна освіта в усьому світі не встигає слідувати за технологіями, що швидко змінюються, і її консервативність негативно позначається на якості підготовки випускників до професійної діяльності.

Зазначаючи ці недоліки, вчені і педагоги-практики убачають їх подолання у впровадженні у вишах моніторингу різноманітних складових успішності підготовки майбутніх фахівців до професійної діяльності. Саме такий шлях передбачено європейськими стандартами вищої освіти і запроваджено вимогами Болонського процесу.

Існує реальна потреба суспільства в розвитку інтелектуального, творчого потенціалу кожної людини. І найважливіша роль у цьому процесі належить впровадженню практики вищої школи діагностичних методик. Аналіз різноманітної літератури з підготовки вчителів технологічної освіти та змісту навчальних програм з трудового навчання і, зокрема, аналіз програми навчальних дисциплін педагогічного циклу: «Загальна педагогіка», «Історія педагогіки», «Методика виховної роботи», «Освітні технології»; професійного спрямування: «Технологія приготування страв», «Основи композиції одягу», «Комп'ютерний дизайн», та інші дає підстави зазначити, що найбільш поширеними в сучасній вищій школі діагностичними методиками визначення якості знань студентів з навчальних курсу трудового навчання є проведення анкетування, контрольних та самостійних робіт під час атестування в кінці модулів та в період сесії, проведення перевірок конспектів, та перевірка знань, умінь і навичок під час проведення занять.

Зважаючи на всю складність сучасної освіти у вищій школі — відхід від традиційної вітчизняної форми навчання та прийняття європейських стандартів освіти, необхідно зазначити, що використання лише перелічених «традиційних» методів діагностики знань є недостатнім. Якщо ж враховувати намічені тенденції в сучасній українській освіті та особливості європейського на-

вчання, згідно яких студенти повинні основну частину навчального матеріалу вивчати самостійно за межами вищого навчального закладу, а функції викладачів зводяться до консультативної роботи зі студентами та контролю їх успішності, то слід визнати, що система українського навчання, в тому числі й діагностика якості знань, повинна зазнати корінних змін. В контексті сучасних суспільних перетворень все більшої значущості отримують діагностичні методики, які дозволяють проводити моніторинг, контроль та діагностику знань студентів виходячи з принципів дистанційного навчання, і значну допомогу в розв'язанні даної проблеми мають відігравати новітні інформаційні технології.

Діагностика, що складається із вивчення, порівняння, аналізу, інтерпретації та наочного зображення результатів досягнення студентів, це лише перший етап процедури передбачення. З ним органічно пов'язаний наступний — прогнозування розвитку подій та майбутніх наслідків у тих чи інших умовах.

Прогноз — унікальний засіб, що дає можливість довідатися про майбутній перебіг подій, зняряддя для контролю швидкоплинних ситуацій та спрямування їхнього руху в бажане русло. Однією з вимог реформування освітньої системи України є забезпечення якісної освіти для всіх верств населення. При здійсненні такої розробки варто приділити значну увагу питанню якості, яке на сьогодні є надзвичайно актуальним. Якість освіти — це показник розвитку суспільства в певному часовому вимірі, і тому він має розглядатися в динаміці його змін. Якість освіти не може бути предметом міждержавних змагань (конкуренції); чи політичним аргументом в оцінці розвитку держави на конкретному етапі її становлення; це — суспільна характеристика. Вже сьогодні результати освіти поділяють на три групи: I група — результати освіти, які можна визначити кількісно, в абсолютних чи відносних величинах, або в яких-небудь інших, але обов'язково вимірюваних параметрах; II група — результати освіти, які можна вимірювати лише кваліметрично, тобто якісно, описово чи у вигляді бальної шкали, де будь-якому балу відповідає певний рівень вияву якості; III група — результати освіти, які неможливо легко і явно виявити, бо вони часто невидимі, тому що стосуються внутрішніх, глибинних переживань особистості студента.

Якість професійної підготовки майбутніх вчителів технології набуває гострої актуальності в умовах інтеграції вищої освіти в світовий та європейський освітній простір. Система управління якістю освіти передбачає рівну участь і відповідальність учасників навчально-виховного процесу в покращенні якості вищої освіти; оперативне інформування учасників навчально-виховного процесу про результати контролю якості освіти; застосування експертних і тестових методів оцінювання рівня знань, умінь, навичок та педагогічної компетентності

Запропонований навчально-методичний посібник сприяє визначенню знань студентів, вивчення прогалин у отриманих знаннях, передбачити можливі складності при виконанні професійних обов'язків. Ми запропонували різні види діагностичних методик: тести, анкети, контрольні роботи, індивідуальні проекти, групові проекти, кросворди, робота з першоджерелами та рішення педагогічних ситуацій.

Запропоновані діагностичні методики можна використовувати на заняттях з педагогічних дисциплін при вивченні курсів: «Вступ до педагогічної діяльності», «Загальна педагогіка», «Історія педагогіки», «Методика трудового навчання», «Методика профорієнтаційної роботи». Дисципліни професійного спрямування зі спеціальності «Технологічна освіта».

РОЗДІЛ 1

ПРОБЛЕМА ПЕДАГОГІЧНОГО ДІАГНОСТУВАННЯ В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ

1.1. Педагогічна діагностика як засіб підвищення якості підготовки майбутніх учителів у вищому педагогічному закладі

Проблема розвитку творчого потенціалу особистості гостро стоїть у сучасному світі у кожній цивілізованій країні і тих, які хоче стати цивілізованою. Дбаючи про потенціал суспільства взагалі і кожної людини зокрема, вони проводять різноманітні реформи в освіті, оптимізують і модернізують її заради покращання її якості. Усе це разом пов'язано з впровадженням діагностичних методик, які сприяють виявленню й розвитку потенціалу кожної особистості, що навчається.

Слід зазначити, що проблему педагогічною діагностикою займалися такі вчені і визначили її М.Обозов (процес аналізу результатів особистості), В.Зверов (визначення рівня педагогічних явищ), Л.Денякіна (розпізнання творчого потенціалу

особистості), німецький спеціаліст Карл Хайнц Інгенкамп (аналіз навчального процесу і визначення результату навчання), К. Дж. Клаузер (сукупність пізнавальних зусиль, які необхідні для прийняття актуальних педагогічних рішень), Н. Мойсеюк (процес, який з'ясовує умови і обставини, у яких протікає навчання), П. Підласий (реалізація ефективного навчання за рахунок менших витрат і раціонального поєднання організаційно-дидактичних засобів та методів навчання), Г. Цехмістрова (як отримання інформації про стан та розвиток контрольованого об'єкту).

За визначенням учених (Р. Вітупака, К. Гуревича, П. Підласого, Л. Гріднана, О. Шмельова та інших), педагогічна діагностика — це система способів, процедур, методика, методів висвітлення обставин, умов і чинників функціонування педагогічних процесів, встановлення ефективних і наслідків щодо заходів, які передбачаються або здійснюються у педагогічному процесі.

Діагностика якості освіти — система технологій, засобів, процедур, методик і методів висвітлення обставин, умов та факторів функціонування педагогічних об'єктів, перебігу педагогічних процесів, встановлення їх ефективності та наслідків у зв'язку із заходами, що передбачаються, або здійснюються. На наш погляд, педагогічну діагностику правомірно розглядати як складову процесу формування професійної компетентності майбутнього педагога.

Педагогічна діагностика — це оцінка, аналіз стану педагогічного процесу відповідно до певних параметрів у певний — статичний момент його функціонування. Діагностика підготовки майбутніх педагогів до професійної діяльності передбачає отримання даних, які характеризують стан їх знань, умінь, навичок, здібностей та рівнів їх використання.

Системність і безперервність професійної діяльності педагога вказують на необхідність багатоаспектного діагностування, залучаючи різні сторони оцінювання його підготовки до педагогічної діяльності, професійно й соціально значущі якості особистості. Педагогічна діагностика складається із вивчення, порівняння, аналізу, інтерпретації досліджуваного матеріалу це лише перший етап процедури передбачення. З ним органічно пов'язаний наступний — прогнозування розвитку подій та майбутніх наслідків у тих чи інших умовах. Педагогічний діагноз дає викладачеві

вишу оперативну і надійну інформацію про те, як у процесі підготовки й індивідуального розвитку студентів переплелися у взаємодії різноманітні причини, які з них у даний моменте небезпечним, а які ефективними.

На сьогоднішній день в психолого-педагогічній діяльності досить гостро стоїть проблема розробки, вдосконалення та впровадження різних діагностичних методик в освітньому процесі. Залежність продуктивності навчання від кількості, якості, повноти, своєчасності, глибини, об'єктивності контролю є загальною закономірністю дидактичного процесу. Для повного практичного втілення методів контролю в процес навчання необхідно чітко розділяти поняття, з'ясувати залежності між факторами, які обумовлюють ефективність контролю. На сьогоднішній день ключовими поняттями залишаються «оцінка», «контроль», «перевірка», «облік» тощо, які часто змішуються, використовуються то в однаковому, то в різному значеннях.

Проводити діагностику, контроль, перевіряти та оцінювати знання, вміння та навички студентів необхідно в тій логічній послідовності, в якій відбувається їх навчання. І в цьому процесі необхідно виділяти наступні кроки: попереднє виявлення рівня знань студентів, поточний контроль, повторний контроль, періодична перевірка знань за значною частиною курсу, підсумковий контроль. Особливим видом є комплексний контроль. З допомогою такого контролю діагностується здатність студентів застосовувати отримані ними знання з різних навчальних предметів, вміння розв'язувати практичні завдання (проблеми).

Розрізняють діагностику як загальний підхід та діагностику як процес (складову частину) практичної педагогічної діяльності. Діагностика — це виявлення всіх обставин перебігу дидактичного процесу, точне визначення його результатів. Без діагностики неможливе ефективне управління дидактичним процесом, досягнення оптимальних для наявних умов результатів.

Розрізняють діагностику освіченості, тобто наслідків, досягнутих результатів та здатності до навчання. Освіченість розглядається так само, як досягнутий на момент діагностування рівень (ступінь) реалізації наміченої мети. Метою дидактичної діагностики є своєчасне виявлення, оцінювання та аналіз перебігу навчального процесу в поєднанні з його продуктивністю.